

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Lape Pirkanmaa

**Vaikeat erotilanteet ja vaativin
väkivaltatyö**

**Pirkanmaa, Kanta-Häme ja Etelä-
Pohjanmaa**

20.8.3018

Sari Miettinen ja Nanna Miettunen

Asialista

1. Kuulumiset Lape- ja OT-keskus kehittämistyö
2. Edellisten kokouksen muistiot (mieleenpalauttaminen)
3. Ehdotus OT-tason vaativien eropalveluiden asiantuntijaverkoston kokoonpanosta ja toimintamallista
 1. Työskentelysuunnitelman laatiminen: Kuka tekee? Mitä tekee? Milloin tekee?
 2. Työskentelyn aloittaminen
 - Määritetään asiakasryhmät
 - Määritetään asiantuntijaryhmät
 - Tehdään ehdotus toimintamallista
4. Kokouksen yhteenveto ja jatkosta sopiminen

Kuulumiset lyhyesti

- Lape jatkuu sotetilanteesta huolimatta
- Syksyllä loppuraportit, ehdotukset (mm. vaativien eropalveluiden toimintamalli), siltaamissuunnitelmat
- Työskentelymalli High conflict –eroissa 11.9.2018 Kello 12.30 - 15.30

<http://www.kinderenuitdeknel.nl/kinderen>

Asiat ja asiakasryhmät

- Asiakasryhmä määrittelyä on työstitetty kevään kokouksessa, Nanna kokoaa tiedot sieltä yhteenvetoon.

Kriteerit ryhmään tulemiseksi: Arviointi

- Lapsen näkökulmasta lähteminen
- Erotilanteiden riskinarviointi -lomake

Kiinteä tiimi ja muut tarvittavat asiantuntijat

Kiinteä tiimi: Erotilanteisiin erikoistuneita

Lastenpsykiatri
Aikuispsykiatri
Sosiaalityöntekijä
Psykologi
Väkivaltatyön asiantuntija

Muu asiantuntijaverkosto

Nuorisopsykiatri
Juristi
Lastensuojelun sosiaalityöntekijä
Valvotut tapaamiset
Neuropsykiatri
Poliisi
Lasten oikeuspsykiatrian asiantuntija
Kulttuuri- ja maahanmuuttajatyön asiantuntija
Päihdetyön asiantuntija
Vammaistyön asiantuntija

- Perustasolle laaditaan arviointilomake tilanteen vaativuuden ja riskin arvioimiseksi
- Konsultaatiopyyntö/arviointilomake lähetetään työryhmälle
- Puhelinkonsultaatiomahdollisuus voi olla myös erityistasolla?
- Lastensuojeluilmoitus?
- Työryhmä arvioi tilanteen esitietojen (konsultaatiopyyntö) perusteella
- Työryhmä kokoaa tapaamisen jossa tehdään suunnitelma asian hoitamiseksi: Ketä tarvitaan mukaan? Miten toimitaan?
- Lausuntojen antaminen?

- Valtakunnallinen ohjaus? Voiko alueilla olla erilaisia toimintamalleja?

<https://lapepirkanmaa.fi/wp-content/uploads/2018/06/Syksyn-LAPE-tilaisuudet.pdf>

- Dialogisuus (Jaakko Seikkula) 7.9.2018 koko päivä
- Työskentelymalli High conflict –eroissa (No Kids in the middle) 11.9.2018 kello 12.30-15.30
- Sähköinen ajanvaraus ja sähköiset lomakkeet 12.9.2018 klo 12.30-15
- Esimiesten perehdyttäminen Luo luottamusta, suojele lasta - verkkokoulutuksen läpikäymiseen työyhteisöissä 14.9.2018 koko päivä
- Skypen ja videovisitin käyttö konsultaatioissa ja asiakastyössä 21.9.2018 klo 12.30-15
- Verkostojohtamisen seminaari 26.9.2018 koko päivä
- Valtakunnalliset LAPE-päivät Tampereella 8.- 9.10.2018
- 26.10 Monialainen työskentely OT-asiakkuuksissa ja yhteistyöalueen rakenteissa.
- Pirkanmaan LAPE-hankkeen loppuseminaari Tampere-talossa 7.- 8.11.2018
- Väkivallan ehkäisy kunnissa ja maakunnassa 3.12.2018
- Monitoimijainen arviointi 13.12.2018

Eropalvelut valtakunnalliset tavoitteet

Kaikki tekevät palvelukartoitusta alueella, valtakunnallisessa tasossa autetaan toisiamme päällekkäisyyden välttämiseksi

- ✓ Eroauttamisen peruskoulutus sekä maakuntatasolla että valtakunnallisesti, pilotoidaan koulutusrunko ja kuvataan sen sisällöt
- ✓ Eroauttamisen avainhenkilöt perhekeskuksessa
- ✓ Eron ensiapupisteen mallintaminen ja verkoston laajuuden hahmottelu
- ✓ Sähköisten palvelujen kehittäminen yleisinformaatiotasolla ja mahdollisuus chat palveluihin sekä laajasti verkossa asioiden hoitamiseen
- ✓ Vanhemmuussuunnitelman kokeilu ja tiedon toimivuudesta kartoittaminen
- ✓ Eroavan parin ja eroperheen palvelupolun suunnittelu ja kirjaaminen
- ✓ High conflict - eron tunnistamis- ja auttamistyö tehdään yhteistyössä OT – keskuksen kehittämistyön kanssa

Eropalvelut LAPE Pirkanmaa

- Lasten erovertaisryhmän ohjaajakoulutus
- Vanhemman neuvo – Vanhempien erovertaisryhmän ohjaajakoulutus
- Vanhemman ja lasten yhteinen eroryhmä koulutus
- Perheasioidensovittelukoulutus
- Asiakkaiden osallisuus; Joka toinen pari elokuva, ero näytelmä
- Pirkanmaan eroverkko
- ✓ Vanhemmuussuunnitelma ja sovittelu
- ✓ Hyvien käytäntöjen jakaminen – Nokia perheneuvola, eropalvelut, Lapsi mielessä – Tampereen kaupunki
- ✓ High conflict teemat; Vaino, No kids in the middle ja monimuotoiset perheet, monikulttuuriset erot

KOHTI SOVINNOLLISTA EROA PIRKANMAAN PERHEKESKUKSISSA

Neuvola
Koulu
Varhaiskasvatus

Työterveyshuolto

Kasvatus ja Perheneuvonta
Perheasioidensovittelu
Lastenvalvojatyö
Perheasiainneuvottelukeskus

Vertaistukiryhmät
Tukihenkilötoiminta

Kriisikeskus Osviitta
Ensi- ja turvakotienyhdistys
Perheväkivaltaklinikka
Miessakit
Rikosuhripäivystys
MLL Tampereen osasto

Eron ensiapupiste

Vertaistuki
Sähköiset palvelut
Infopalvelut
Pirkanmaan
eroverkko
Palveluohjaus
Eroneuvonta

Lapsiperheiden sosiaalityö
Perhetyö
Lastensuojelu

Perheoikeudelliset palvelut
Käräjäoikeus
Oikeusaputoimisto

Tapaamispaikkatyö

KELA

High conflict erot

Tieto palveluista

Kyky ohjata

yhdyspintatyö

VANHEMMUUSSUUNNITELMA www.stm.fi/vanhemmuussuunnitelma/

WWW.APUAEROON.FI

Lasten ja nuorten puhelin 116 111

Millaisiin eroasioihin erityis- ja vaativan tason konsultointia voisi tarvita (Pirkanmaan eropalvelut –työryhmän kommentit)

- Lähisuhdeväkivalta erossa
- Eroavien vanhempien vakavat psyykkiset ongelmat
- Lapsen erityisyydestä johtuvat kysymykset
- Työpari/konsultointi
- Olosuhdeselvitykset
- Lastensuojelu

Mitkä asiat ovat erikseen OT-keskusten palveluita?

- Pitkään jatkuvat ja toistuvat huoltoriidat
- Huolto- ja tapaamisriidan laajeneminen perheen ulkopuolelle
- Järjestelmällinen vieraannuttaminen
- Toistuvat huoltoriidat → hoidollinen tuki
- Juridinen tuki
- Lapsen kaappausuhka
- Eron jälkeinen vaino
- Lapsi kieltäytyy perustellusti tapaamasta vanhempaa esim. hyväksikäyttöepäily, vakava kaltoinkohtelu
- Monikulttuuriset erot, uhka esim. lapsen sieppauksesta, kunniaväkivalta
- Sijoitetut lapset, sijaisperheen ero
- Tilanteet, joissa terapian tarvetta, kehityspoikkeamaa
- Vieraannuttaminen

Asiakasryhmät

- Lapsella psykiatrilla oireilua
- *lapsen oireilun taustalla huolto- ja tapaamisriita
- Vaino, väkivalta ja väkivallan uhka *lapseen tai vanhempaan kohdistuvaa
- Kieltäytyminen palveluista *tilanteet, joissa ero lapsen hyvinvointia vaarantava, ammattilaisen arvion mukaan perheellä palvelutarve, mutta perhe ei ota vastaan/sitoudu apuun.
- Seri sekä muut rikosilmoitukset *seri-tutkinta käynnistetty, vanhempi(/mmat) tehnyt rikosilmoituksen/ia toisesta vanhemmasta
- Lapsi pelkää toista vanhempaa
- Toistuvat oikeudenkäynnit, jatkuva muutoksentarve tehtyihin päätöksiin
- Kulttuuriin liittyvät eron jälkeiset, lapsen hyvinvointia ja oikeuksia uhkaavat perinteet *esim. kulttuurit, jossa toisinaan tiettyjen tulkintojen mukaan eron jälkeen lapsen paikka on asua isovanhempien/isän luona
- Vieraannuttaminen, vieraantumisen *mukana myös ”hylätyt lapset”, joilla kontakti toiseen vanhempaan katkennut
- Vanhemmilla psykiatrisia/neuropsykiatrisia haasteita ja huolto- ja tapaamisriita
- Kaappausuhka
- Vaativat uusperhetilanteet

Toimenpide-ehdotukset

- Jotta lapset ja perheet tulevat autetuiksi vaativissa erotilanteissa tarvittaisiin asiantuntijaryhmärakenne sekä uusia toimintamalleja. Ehdotuksemme on vaativien huolto- ja tapaamisriitojen sijaan puhua vaativista erotilanteista, sillä teemaan kytkeytyy esimerkiksi eron jälkeinen vaino ja väkivalta, jossa ei ole kyse huolto- ja tapaamisriidasta.

Asiantuntijaryhmät (parempi termi osaamistiimi)

- Mallissa jokaiseen maakuntaan perustetaan oma vaativien erotilanteiden asiantuntijaryhmä. Nämä asiantuntijaryhmät tekevät yhteistyötä (mm. tiedon vaihto uusista ilmiöistä, samankaltaiset toimintamallit?) ja tarpeen mukaan niillä on myös yhteisiä jäseniä, esimerkiksi huolto- ja tapaamisriitoihin perehtynyt juristi.
- Asiantuntijaryhmään kuuluu konsultoitavissa olevia työntekijöitä ja jalkautuva työpari. Konsultoitavissa olevia työntekijöihin kuuluu asiantuntija seuraavilta aloilta lasten- ja aikuispsykiatria, neuropsykiatria?, oikeuspsykiatria, juridinen asiantuntija, asiantuntija käräjäoikeudesta, poliisi, lastensuojelu, väkivaltakysymyksiin erikoistunut asiantuntija, kulttuuri/maahanmuuttajakysymyksiin erikoistunut asiantuntija. Asiantuntijaryhmän jäsenet tekevät asiantuntijaryhmän työtä oman perustyönsä ohella. Ryhmällä on ennalta sovitut päivät jolloin kokoonnutaan. Kokoontumisiin on mahdollista osallistua myös sähköisen alustan kautta. Jalkautuvan työparin on mahdollisuus jalkautua tueksi vaikeisiin asiakuuksiin maakunnan alueella. Työpari voisi olla sosiaalityöntekijä + sosionomi. Jalkautuva työpari toimii asiantuntijaryhmän koordinaattorina ja arvio asiakastapauksen mukaan, keiden asiantuntijajäsenten osaamista kussakin konsultaatiopyynnössä tarvitaan. Jalkautuva työpari toimii kokoaikaisesti ja ottaa vastaan kaikki konsultaatiopyynnöt?
- Asiantuntijaryhmän tehtävänä on paitsi tarjota tukea vaativimpiin erotilanteisiin myös kehittää ja jalkauttaa työmenetelmiä ja -tapoja vaativiin erotilanteisiin liittyen. Asiantuntijaryhmällä on tiivis yhteys alueen korkeakouluihin ja muihin OT-keskuksiin, joihin se välittää tietoa tutkimustarpeista ja on mukana jalkauttamassa tutkimustietoa omalla alueellaan. Näistä tehtävistä vastaa jalkautuva työpari.

Työprosessi

- Asiantuntijaryhmään tullaan täyttämällä omassa tiimissä (esimerkiksi lastensuojelutiimi) konsultaatiopyyntölomake. Lomakkeen muotoilussa tullaan hyödyntämään Lasta-lomakkeen mallia. Konsultaatiopyyntöön pyydetään aina asiakkaan lupa (valmis lomakepohja). Konsultaatiopyyntö voidaan tehdä myös ilman asiakkaan lupaa, mikäli lapsen etu tätä vaatii (*tätä tarpeen tarkentaa*). Tietyissä korkean riskin tilanteissa (esimerkiksi lapsikaappauksen uhka, vakavan väkivallan uhka) asiantuntijaryhmään voi olla yhteydessä suoraan, ilman konsultaatiopyyntöä.
- Konsultaatiopyyntö käsitellään asiantuntijaryhmän tapaamisessa, jalkautuva työpari tekee tarvittavat esityöt (esim. tarvittavien tietojen täydennys). Asiantuntijaryhmä voi tarjota suosituksia, lausuntoja, pohdinta-apua lähettäneelle tiimille, yksittäisen asiakastapaamisen interventiona (mukana esim. käräjätuomari, lastenpsykiatri, sosiaalityöntekijä) tai jalkautuvan työparin tuen.